

Bulletin european

Anul VIII, N. 82

August 1981

Noi Tracii

Fondator: Prof. Dr. Josif Constantin Drăgan

Considerații generale referitoare la inscripțiile din secolele III - IV din zona sud - vestică a Banatului, care atestă continuitatea

Inscripțiile din secolele III - IV din zona sud-vestică a Banatului sunt puțin numeroase, însă deosebit de valoroase, deoarece conturează urme de viață materială și spirituală a populației romanizate, care a continuat să existe în nordul Dunării și după părăsirea Daciei de către armata și administrația romană.

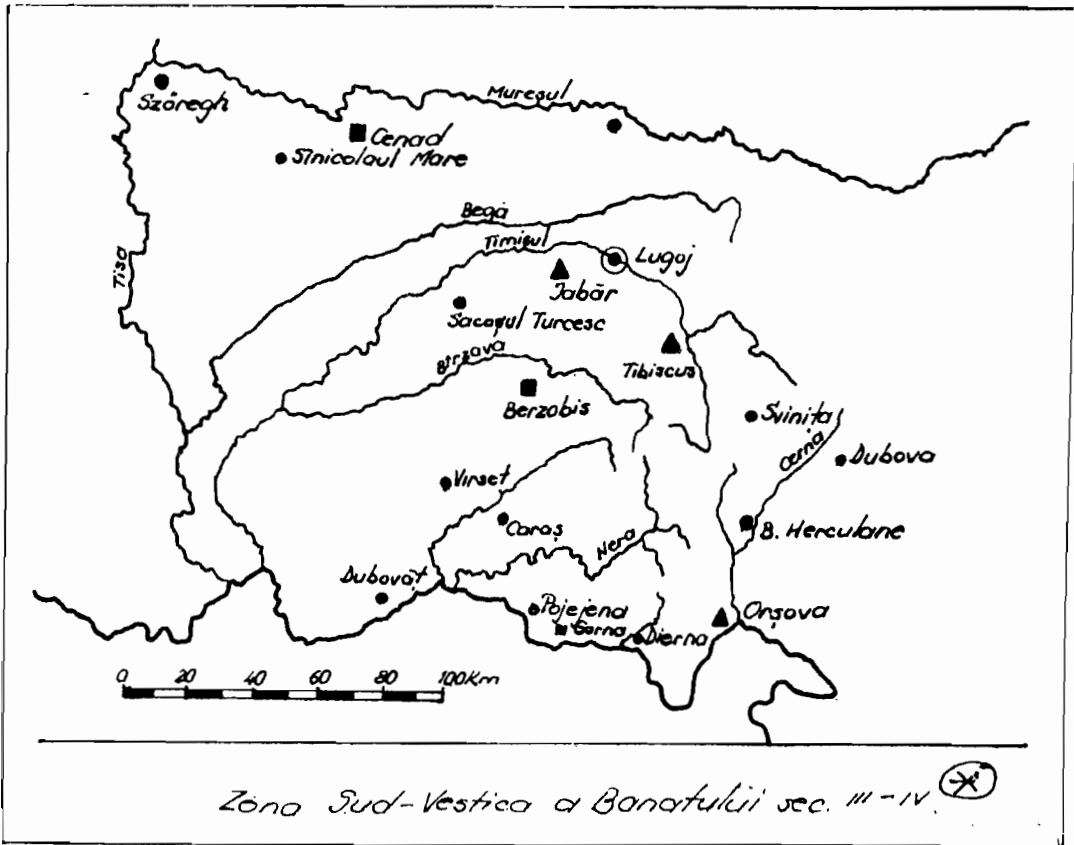
Aceste vestigii se găsesc pe o arie geografică foarte întinsă, începând cu Dierna și ajungând până în vestul Banatului la Sânicolaul Mare și Cenad.

Materiale arheologice sunt din cele mai variate: inscripții, amfore, obiecte de uz casnic, opaițe, farfurii, capace de vas, cărămizi, țigle, obiecte de podoabă etc.

Conținutul inscripțiilor ne oferă posibilitatea de a stabili cu aproximație unele evenimente importante referitoare la viața economică, la relațiile imperiului roman cu unele popoare migratoare în continuă mișcare, la sistemul de organizare și administrație, stabilind cu precizie numărul unităților militare ce staționau în această perioadă în nordul Dunării.

Scrisul este de multe ori neglijent, rudimentar, folosindu-se linii orizontale deasupra cuvântului, puncte sau virgule pentru abrevieri. Unele inscripții sunt înfrumusețate cu elemente decorative, întâlnindu-se simboluri creștine; ancora, porumbelul, crucea simplă, crucea cu patru brațe egale drepte, descoperite nu de mult în apropierea orașului Lugoj, în așezarea daco-romană de la Jabăr, precum și ornamente ca: frunza de palmier, vița de vie, iederă, iar altele, în special cele pe marmură sau calcar, sunt încadrate în chenare simple, fără ornamentații; de multe ori textul epigrafic este delimitat de două linii masive drepte.

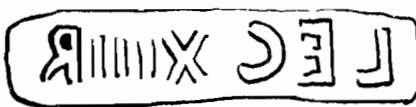
Inscripțiile sunt redactate în latina vulgară, cu caracteristicile fonetice, morfologice și sintactice folosite de populația autohtonă în limbajul cotidian.

Harta și reproducerile după inscripții au fost executate de ing. Moldovan Emil Roland. După Emilian Popescu: *Inscripțiile din secolele IV - XIII descoperite în România*, București 1976.

Prezența materialului ceramic alături de cel numismatic e edificatoare în acest sens, reliefând cu multă pregnanță existența elementelor materializate ale unei activități economice, iar bogăția tezaurilor numismatice amplifică certitudinea că în această zonă geografică a Banatului au continuat să se dezvolte complexe relații economice și după 271.

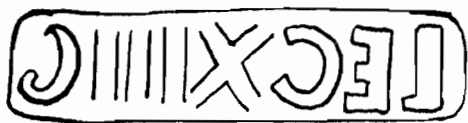
Figura 1: Muzeul Liceului Stefan Plavăț - Orșova (Dierna)

Leg(10) XIII R(atiaria)

Cărămidă care atestă prezența unui detașament al legiunii XIII - G, cu sediul la Ratiaria având ca scop paza paza unor bunuri și fortărețe, printre care și Dierna, un bastion important pentru supravegherea navigației pe Dunăre.

Figura 2: Muzeul Transilvaniei - Cluj - Napoca - Mehadia

Leg(ion) XIII G(emina)

Acest gen de ștampilă nu se întâlnește în așezarea de la Apulum, unde a fost cantonată la început legiunea XIII G, care după 271 va staționa în Ratiaria.

În castru și împrejurimi, alături de unele vestigii: figurine, opaițe, vase, statuete, s-au găsit cărămizi cu ștampila respectivă și monede datând din secolul IV.

Figura 3: Muzeul Liceului Stefan Plavăț - Orșova - Peștera Veterani - Dubova.

[D(aciae) R(atiaria)]p(ro)sis Dier[na]

Aici a existat probabil un turn de observație. Cărămida cu inscripția respectivă este identică, afirmă cercetătorul N. Gudea, cu cele descoperite în cetatea târzie de la Orșova.

Figurile 4, 5, 6: Muzeul Transilvaniei Cluj - Napoca - Svinița.

S(ub) c(ura) Hermogeni p(ro)sis

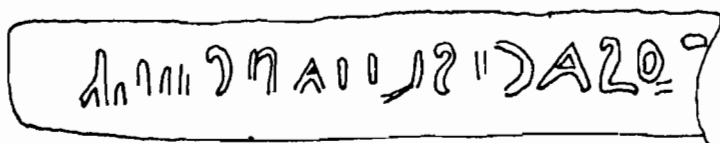

Su(b) c(ura) Hermogeni p(ro)sis rip(ae) leg(ionis) VII Cl(audia) Partit

Aici s-a construit probabil un bastion fortificat care slujea ca punct strategic în apărarea malului stâng al Dunării, după cum ne informează Emilian Popescu în lucrarea *Inscripțiile din sec. IV-XIII descoperite în România* și datează de la sfârșitul sec. III sau începutul sec. IV, când s-au făcut lucrările de construcție, de către un detașament al legiunii VII Claudia de sub conducerea lui Hermogene.

Figura 7: Muzeul Reșița

Eq(uites) sagi(tarii) s(ub) c(ura) Italici [p(ro)pr(i)r(l)pa(e)]

Castellum roman de la Gornea. Săpăturile efectuate în perimetrul așezării au scos la iveală cărămizi cu ștampilă care atestă prezența unei unități de arcași călare (equites sagitarii) alături de alte unități din Legiunea VII Claudia și V Macedonica.

Se știe că împăratul Dioclețian, în cadrul reformei sale militare desăvârșite pe timpul lui Constantin, a mărit considerabil efectivul armatei, pe care a împărțit-o în două categorii - *limitanei*, corp de armată de graniță recrutat de obicei din elemente locale, și unități mobile care puteau fi dislocate acolo unde o cereau interesele imperiului; acest fapt explică prezența detașamentului amintit pe linia limesului.

Figura 8: Muzeul Gornea. Fotografie după N. Gudea - I. Dragomir. Inscripția de pe cărămida de la Gornea.

Textul inscripției este scris cu litere simple, obișnuite și este de o valoare inestimabilă pentru conținutul său paleografic, oferind filologilor posibilitatea de a analiza un text amplu, ce face tranziția de la scrierea de pe tăblițele cerate la cea de pe papiri.

Găsim litere de un format nou, cu o nuanță modernă, iar prescurtările sunt simple, caracteristice grafiei târzii. Topica frazei este corectă, poate prea sobră, totuși întâlnim expresii și cuvinte ortografiate greșit, iar înțelesul unora foarte îndoielnic, doar parțial explicabil.

Textul - după N. Gudea și I. Dragomir, "Banatica" III, 1975, p. 107 - sună astfel:

ROGO ET PETO PRIMICERE
TUNC PUELLAM BARIAM
TERETRUM PERDIS EGO STERIU(s)
MODO RUD(i-is?) CONSCIO ME

REDDERE BES (am) EX.SIUM VISU
PETO ET ROGO PRIMICERE
REDDAS MIHI TERETRUM
(tu) M VENET BESSA VOLANDO
(Fla)CCUS ALIAM UL(I)AM EMET
ET TOLLET MIHI COR
P(a)T(er) (Fla)CCUS

Figura 9: Muzeul Reșița.

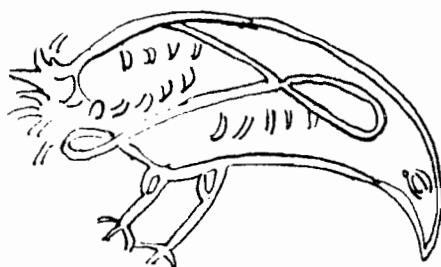
Cărămidă cu ștampilă ce atestă că la Pojejena au staționat forțe militare făcând parte din efectivul legiunii VII Claudia cu sediul la Cuppae.

(L)egi(o) VII Cl(audia) C(uppis)

Figura 10: muzeul Lugoj.

Cărămidă cu șampilă găsită în una din localitățile de la Dunăre. Sub șampilă se găsește, schematizat, un desen reprezentând o pasăre. Inscripția datează din secolul IV și atestă prezența unui detașament al legiunii VII Claudia. Ea trebuie "pusă în legătură cu cea descoperită la Pojejena", după cum afirmă Emilian Popescu, în studiul amintit.

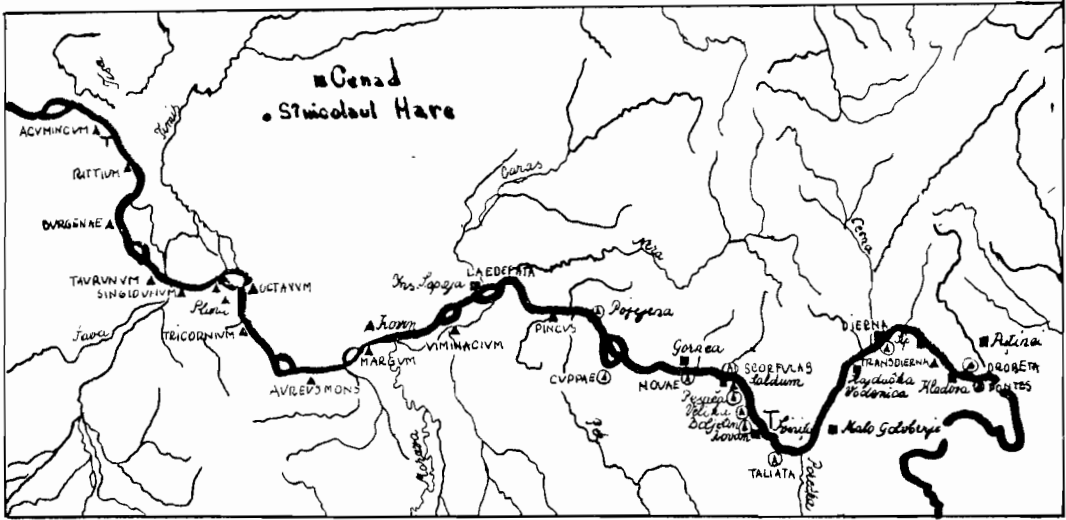
Leg(io) VIII Cl(audia) C(uppis)

Din cele prezentate reiese cu multă claritate că între Sucidava și Pojejena s-au efectuat lucrări masive pe teritoriul fostei Dacii Romane și după 271. S-au întărit și refăcut fortificațiile distruse, s-au amplasat noi bastioane, castele în zonele cheie pe linia limesului roman în stânga Dunării, întărindu-se garnizoanele existente și cele nou construite cu contingente militare. Aceasta explică prezența aici a unor unități de elită ale armatei romane ce făceau parte din efectivele Legiunii XIII G cu sediul la Ratiaria, a Legiunii VIII Claudia, care staționa la Viminacium și Cuppae, precum și a unor detașamente din Legiunea V Macedonica cu reședința la Oescus.

Inscripțiile găsite pe materialul ceramic demonstrează că în Banat au existat centre de producție locală pentru necesitățile casnice (cărămizi, olane, țiglă, urcioare, amfore, farfurii, capace de vas, opaițe etc.).

Materialul epigrafic reliefează faptul că împărații de la Constantinopol au stăpânit un teritoriu întins la Nord de Dunăre, construind castele, cetăți, fortificații dislocând numeroase trupe, iar la Dierna și Sucidava au instituit chiar

prefecturi militare. În acest sens, continuitatea în Banat și Oltenia nu poate fi pusă la îndoială, deoarece descoperirile arheologice, epigrafice și numismatice constituie o dovadă grăitoare că pe teritoriul Banatului, cât și în alte provincii ale țării a existat o populație stabilă daco-romană, care printr-o conviețuire cu migratorii a reușit până la urmă să-i asimileze în marea masă a autohtonilor.

▲ FORTIFICAȚII CARE FUNCȚIONEAZĂ ÎN SEC. III   ■ FORTIFICAȚII CONSTRUITE SUB TETRARHIE
 ⊙ FORTIFICAȚII REPARATE SUB TETRARHIE   T TURN DIN SEC. III

Harta limesului bănățean după N. Gudea - I. Arșeghin

HASDEU DESPRE ZAMOLXE

18

Autorul *questiunilor filosofice* sau al *Examenului contra tuturor eresilor* numește lămurit pe Zamolxe "de origine tracă" (...) fie acest autor, Origene, precum se zice, sau altul care a existat după dânsul, dacă însă a fost contemporan cu Lucian care și dânsul a numit trac pe Zamolxe, asemenea și alt Sirian, divul Iamblihu din Halcide (...)

19

Mai cu deosebire etimologii și lexicografii numesc *Getu* pe Zamolxe (...), Getic îl mai numesc și Gregoriu Teologu din Nazianza în versurile sale (...), Elenii ce locuiesc Pontul și Helespontul, consultându-l pe Herodot, au zis: "că acest Zamolxe om fiind, a servit la Pitagora (...); după care apoi, devenind liber, a câștigat bani mulți și după aceea s-a reîntors în patria sa" care este Tracia; către aceasta mai menționează că el a pus Tracilor și Geților legi în parte (...)

Historical and socio-linguistic, implications of the existence of Latin linguistic borrowings in Wulfila's Bible (4th century A.D.)

Virgiliu Ștefănescu-Dragăneșt.
University of Bucharest, Romania

Casting a new light on the relations between the Roman Empire and the Germanic peoples, originally inhabiting the regions to the north-east of the Roman province of Dacia.

Historical information regarding the relations between the Roman empire and its north-eastern Germanic neighbours, inhabiting originally the western part of the present-day Ukraine, and later settling down in Dacia, is not so rich as that underlying other chapters of Roman history.

Consequently, archeological and linguistic evidence play a greater part than in other cases, in helping the historian reconstitute historical events of the 3rd and 4th centuries A.D., which took place north of the Lower Danube.

In this connection, we should like to point out to a number of linguistic facts which bring a new and important contribution to the historical conditions prevailing in this part of Europe, in the last quarter of the 3rd century and the first half of the 4th century, after the occupation of Dacia by the Visigoths.

This Roman province which was conquered in 106 A.D., was ceded peacefully, in 275 A.D. to the Visigoths, who came from the western regions of present-day Ukraine and occupied Dacia as allies of the Roman Empire.

In connection with the above event the historian Eutropius states that the Roman population which withdrew from Dacia was given land south of the Danube, and some modern historians have taken his statement to mean that all the inhabitants had left their country, which as a matter of fact he did not say so himself. Some historians misinterpret Vopiscus, too. However, on the contrary, there is convincing linguistic evidence that nothing of the kind happened.

Such linguistic evidence is furnished by the Gothic Bible, which is the translation of the Bible, made by the Visigothic Bishop Wulfila, some time around 340-350 A.D. - the first translation from Greek into another language, preceding even the Latin version by about forty years.

We know from history that Wulfila's grandparents were Greek and had been captured by the Visigoths in 267 A.D. and brought as slaves, to Dacia, Wulfila himself was born somewhere north of the Danube, in probably 311 A.D., as some scholars put it. Speaking Greek and having learnt Gothic from his masters' Gothic household he was chosen to accompany an embassy sent by the Christian Goths to Constantinople, in

332 A.D., only two years after that city had been inaugurated as the new capital of the Roman Empire.

The embassy was to seek guidance and support for spreading the Christian faith among the Visigoths living north of the Danube.

After nine years, during which Wulfila underwent the training of a future priest, he was ordained bishop and sent to Dacia, at the age of thirty, where quoting Joseph Wright, he laboured zealously among the Goths, for seven years, between 341-348, and won over a great multitude of them to the Christian faith. During this time he undertook the translation of the Bible into Gothic, to which he dedicated whatever free time he had, to the end of his life.

The Greek historian Sokrates writes that Wulfila translated both the Old and New Testament, with the exception of the four books of the Kings, which means that he translated eight ninths of that very lengthy work.

Because the Visigothic king persecuted the Christians, Wulfila asked the Roman emperor at Constantinople to give him permission to cross the Danube with a great number of Christian Visigoths and settle down in the Roman empire. This permission was granted to him.

He died in 383 A.D., at the age of probably 72.

These dates are very important for the following reason:

Wulfila's Bible, of which only about 6 per cent has been preserved up to this day, at Uppsala (Sweden), contains an important number of Latin words and elements of Latin grammar which were unquestionably borrowed from the Latin-speaking population which had remained in Dacia after the Roman authorities and legions left that province.

It is true that there are a number of Greek borrowings as well in Wulfila's Bible. But there is a great difference between the Greek borrowings and the Latin ones.

Greek loan-words are very technical terms, with one or two exceptions; secondly, they preserve in Gothic the Greek spelling, as they are mere transfers and transcriptions into Gothic of Greek words which did not exist in Gothic; thirdly, they show a general practice of all translators who borrow words from the text they are translating whenever they are in some difficulty if their language does not have corresponding words.

Examples of Greek loan-words: *azymus* - unleavened bread; *aiwaggeljo* - gospel; *Geheena* - hell; *ossana* - hosanna; *paska* - feast of the passover; *rabbei* - master, teacher; *synagoge* - synagogue.

On the other hand Latin words are mostly concrete terms; secondly, they undergo certain changes in their Gothic spelling, as compared to the original Latin words; thirdly, in the few cases when they are of Greek origin in Latin they differ from the original Greek spelling, proving thus that they had been borrowed from Latin earlier and had become an integral part of the Gothic language.

Examples of Latin loan-words: *anakumbjan* - to lie or sit down; *arka* - chest; *aúrekeis* - jug, cup; *awo* - grandmother; *karkara* - prison; *katils* - kettle; *lukarn* - light, candle; *sakkus* - sackcloth; *sigljo* - seal; *suljo* - sole

of a shoe; *wein* - wine.

More important is, however, the fact that Gothic has borrowed some affixes used in word derivation. Borrowings of this kind always show very close contacts between languages.

Thus in the small part of the Bible which has come down to us we find ten Gothic words derived with the help of the Latin prefix *dis-*, e.g. *disdailjan* - to share, divide; *dishniupan* - to break asunder; *distahjan* - to waste, destroy; *distairan* - to tear to pieces; *diswiss* - dissolution; etc.

Similarly we find seven very important nouns derived with the help of the Latin suffix *-arius*, e.g. *bokareis* - scribe; *daimonareis* - possessed with a devil; *liuthareis* - singer; *laisareis* - teacher; *motareis* - toll taker; etc.

A third category of words showing the influence of Latin are compound words consisting of a Latin word and a Gothic one, e.g. *galiuga praufetus* - false prophet; *lukarna statha* - candlestick; *weina gards* - vineyard; etc.

A fourth category of similar words is that of calques, e.g. *arma-hairtei* - mercy; *all-waldans* - Almighty; *mana seths* - mankind; *us-kunths* - well-known; etc.

As authorities in support of what was stated above, we shall refer only to the famous French linguist Antoine Meillet, the great German scholars Sigmund Feist and Ernst Gamillscheg and the English expert in Gothic, Joseph Wright.

Besides borrowings in the field of the vocabulary, of even much greater significance are those in the field of grammar, as the system of a language yields only to very high pressure from the part of another language.

We shall only refer here to three such examples:

1. The Continuous form of Gothic verbs, which corresponds to the Modern English Continuous or Progressive form. This structure is a parallel to the Latin Periphrastic conjugation and is neither found in the corresponding Greek text nor in any of the Old Germanic languages; it has developed later only in Modern English.

Examples: *was johannes daupjands* - John was baptizing; *was laisjands* - he was teaching;

2. The accusative with the infinitive, another pattern specific of Latin grammar is frequently met with in Gothic, e.g. - *gatauja iggwis wairthan nutans manne* - I shall make you become fishers of men; *gasah Laiwwi sitandan* - he saw Levi sitting.

3. The accusative with the participle, a Latin pattern close to the accusative with the participle, is frequent in Gothic, too.

Examples: *gasah Seimonu wair pandans nati in marein* - he saw Simon throwing the net into the sea; *gasah Iakobu jah Iohanne manwjan-dans natja* - he saw James and John preparing the nets.

In its turn the Proto-Romanian language of the Daco-Romans borrowed a number of linguistic elements from Gothic. Thus a good number of lexical items in present-day Romanian having the same meaning in both

languages are doubtlessly of Gothic origin, e.g. *gataujan* - Rom. *a găti* (to make, to do); *lekeis* - Rom. *leac* (healer); *liuba* - Rom. *iubit* (beloved); *liuthareis* - Rom. *lăutar* (lute-player).

There are also many words whose meaning is somehow different, though obviously they are the same in both languages, e.g. *hrains* (purified) - Rom. *hrană* (food); *gards* (yard, having a fence round) - Rom. *gard* (fence); *listeigs* (cunning) - Rom. *isteț* (cute); *razn* (house) and *garazna* (neighbour) - Rom. *razna* (in the phrase: *a o lua razna* - to ramble; cf. rambling); *wraks* (persecutor) - Rom. *vraci* (wicked wizard).

On the other hand a number of Romanian grammar patterns which do not exist in other Romance languages and are found in Wulfila's Bible appear to be of Gothic origin, too, e.g.:

a) the definite article, in post-position in Romanian, while it is in pre-position in all the other Romance languages. In Gothic we find such phrases as: *suns meins sa liuba* - my beloved son (*sa* = the) (Romanian: *fiul meu iubit*); *hlaif unsarana thana sinteinan* - our daily bread (*thana* = the) (Romanian: *pâinea noastră zilnică*).

The above examples also show the use of the definite article together with the possessive in both languages.

b) The future tense formed with the auxiliary *will* in both languages (also different from the other Romance languages): *allai thaiei wileina gagudaba liban* - all those who will live godly (Romanian: *toți cei care vor trăi cucernic*)

c) The colloquial future formed with the auxiliary *have* in both languages (again different from the other Romance languages): *tharuh wisan habaith* - there he has to be (*habaith* = has) (Romanian: *acolo va fi*).

In conclusion:

The important Latin element in Gothic constitutes an obvious proof that there were close relations, in Dacia, in the last quarter of the 3rd century and the first half of the 4th century between very large masses of the native Daco-Roman population and the Visigoths who had occupied the country. The latter started crossing the Danube, into the Balkan Peninsula, only later, after Wulfila's translation of the Bible. The linguistic exchanges which took place were possible only because of the state of peaceful co-habitation and continuous intercourse between the two populations.

As the Roman province was ceded peacefully and the Visigoths occupied it as allies of the Romans, undertaking to defend the new frontier of the empire, on the Danube, the former neither exterminated nor drove out of Dacia the native population. The penetration of the Germanic peoples into the Roman empire was therefore, originally, not violent.

Gothic was the first Germanic language to be strongly influenced by Latin and Proto-Romanian was the first Romance language to be influenced by a Germanic language. At the same time the linguistic exchanges between the two languages are an unquestionable proof of the existence of the Daco-Roman population in Dacia in the 3rd and 4th centuries A.D.

IIIe SYMPOSIUM INTERNATIONAL DE THRACOLOGIE

organisé par la Fondation Européenne Dragan
à Palma de Majorque

Milano
Via Larga, 11
Tél.: (2) 86.02.41

CIRCULAIRE N. 2

Monsieur le Professeur,

Faisant suite à notre circulaire précédente, nous désirons vous informer qu'à la réunion préparatoire tenue à Barcelone le 25 Mai 1981 on a établi le thème général:

ANCIENS PEUPLES EUROPEENS Migrations, Inter-relations

Ce thème offre la possibilité de relever les mouvements des peuples non seulement de l'Orient vers l'Occident, mais aussi en sens inverse, en touchant tous les aspects y relatifs: linguistiques, religieux, archéologiques, numismatiques et folkloriques.

Le Symposium sera articulé en trois journées de travail, subdivisé en six Sessions et une Session de clôture et regroupera géographiquement les études et les spécialistes de trois zones européennes, soit: Haemus-Anatolie, Danube-Italie, Ibérie.

Le Symposium aura lieu à Palma de Majorque du 16 (séance d'ouverture dans la soirée) au 19 Novembre 1981 auprès des locaux de la Fondation Européenne Dragan (Paseo Maritimo, Calle Villa Dragan, 4-6).

Plusieurs spécialistes nous ont déjà fait connaître le thème de leurs communications; vous trouverez le programme définitif de notre manifestation dans la troisième Circulaire.

Nous vous prions d'agréer, Monsieur le Professeur, nos salutations distinguées.

FONDATION EUROPEENNE DRAGAN

Prof.Dr. J.C. Dragan, Président

CIVILIZAȚIA DACO-GETICA IN CONTEXTUL CONȘTIINȚEI ISTORICE EUROPENE

(urmare)

Paul Lucescu

Fenomenului acestuia i se poate intercepta și un factor filologic de conexiune a limbii vorbite de Daco-Geți cu latina, ceea ce după unii cercetători, istorici și lingviști, - a contribuit în mod definitoriu la formarea limbii daco-române și a celorlalte dialecte - istro-român, macedo-român și megleno-român.

Din studiul factorilor obiectivi și determinanți ce au concurat la structura istoriei naționale, mai putem desprinde faptul că unitatea poporului român își fundamentează resorturile sale vitale pe unitatea de cultură, - în același timp civilizația materială și spirituală a Daco-Geților constituie un element crucial și creator de valori în vasta arie a etnoculturii și folclorului românesc.

Un principiu de perfect echilibru al civilizației daco-gete rămâne în esență gândirea, morala și religia strămoșilor noștri, care prin credința lor în nemurire îi va apropia după unii, de filosofia lui Pitagora, fiind asemănați Grecilor în ceea ce privește resorturile înalte ale culturii spirituale.

Dion Crisostomus ne ajută să obținem unele informații relative la civilizația dacică, în opera sa "Discursuri". El afirmă că Burebista a supus toate cetățile pontice până la Apollonia din sudul Traciei, - cucerind în același timp cetatea Olbia, "magna urbs et gravis" - aflată la gura Niprului.

Dacii au mai avut și alți mari conducători de oști, printre care putem cita pe regii *Comasicus*, *Scorillo* și *Dromichete*, care vor da dovadă de o mare bravură în luptele pentru menținerea integrității statale, - iar *Decebal* este acel care va continua opera de consolidare a statului, purtând după cum se știe lupte eroice de apărare a teritoriului țării în contra înaintării romane. Nu putem trece cu vederea faptul de o reală importanță pentru fenomenul continuității, constând din aceea că după cucerirea Daciei de către Traian, poporul acestei țări, care nu a părăsit pământul strămoșesc niciodată, a dat cele mai strălucite trupe imperiului - și chiar împărați dintre care vom enumera printre alții pe *Regalianus* și *Galerius* ambii de origine dacă, - ca și *Vitalianus*, *Justinus II*, *Decius*, *Aurelianus*, *Licinus*, *Marcianus* și *Leon I*.

Istoricul *Hadrian Daicovicu* încearcă să explice de altfel contribuția spiritualității daco-getice la fundamentarea pe o scară superioară a culturii poporului român, care nu poate fi concepută decât în contextul moștenirii rămase de la strămoși, constituind, așa cum s-a spus: "fondul inalterabil al asei". În acest context, construcția sanctualelor de la *Sarmizegetusa rezia*, precum și vestigiile arheologice, epigrafice și de arhitectură din *Grădiștea Muncelului*, *Costești*, *Blidaru* și celelalte așezări și fortificații dacice

din *Munții Orăștiei*, demonstrează în mod pertinent caracterul vieții spirituale de strălucite sinteze ale străbunilor.

Asociat acestei idei pledează sanctuarele cu ample și profunde semnificații filosofico-religioase și chiar astronomice de complicate calcule științifice, ce continuă să stea în atenția cercetătorilor noștri. *Herodot* pe care l-am amintit, ne furnizează date concludente despre *Zalmoxis și Gebeleisis*, cu referiri substanțiale la înalta spiritualitate a Dacilor și la credința lor în nemurire, ca și la eroismul necontestat de care au dat dovadă în toate războaiele de apărare a teritoriului sfânt al patriei. El subliniază faptul că: "Neamul Tracilor este cel mai numeros după cel al Inzilor. Dacă ar avea un singur stăpânitor și ar fi uniți între ei, ar fi de neînving și cei mai puternici din toate popoarele lumii".

Istoricul din *Halicarnas* ne încredințează că Geții au avut ca zei pe *Apollo, Marte, Bachus* și pe *Diana*, - ce au fost adoptați și de lumea greco-romană.

Din analiza sumară a structurii epocii corelată spiritualității etnice, putem desprinde ideea că religia daco-getică avea un caracter urano-solar, fapt demonstrat de ornamentica sanctuarelor de care am vorbit anterior - și care exprimă concepția superioară că aceste populații adorau astrul solar, păstrând viu cultul luminii sfinte generatoare a vieții pe pământ.

Esența fenomenelor naturii era explicată prin puterea zeului *Zamolxis*, așa cum afirmă *Hadrian Daicoviciu*.

După modul de interpretare a istoricului religiilor *Mircea Eliade*, în opera citată: "Se poate spune că structurile tradiționale religioase pot contribui la transformarea interioară a individului..."

Această sintagmă intervine în procesul dialectic de fundamentare a structurilor etnice, confirmând fără dubiu vitejia Daco-Geților așa cum se cunoaște, neîntrepuți în luptele pentru libertate și animați în același timp de un suveran dispreț față de moarte, virtuți care au stat de întotdeauna la baza eroismului în toate furtunile istoriei umanității, - constituind totodată epicentrul destinului istoric al acestui popor și al urmașilor săi.

Problematica crucială și tensiunea dramatică, integrate spiritualității daco-getice sunt acordate ineluctabil de marele istoric *Tucidide* (a doua jumătate a mileniului I î.e.n.) - ca și de *Platon*, care în "Charmides" și în "Legile" amintește de *Zalmoxis* și de obiceiurile neamului său, abordând și subliniind concomitent preocupările de medicină ale Tracilor, știință pe care ei o fundamentează pe o concepție cu totul superioară și avansată, care se justifică și în prezent în arta modernă a acestei discipline.

Nu se pot ignora aici datele pe care le deținem de la *Caius Iulius Caesar* (102-44 î.e.n.), considerat cel dintâi scriitor latin care face mențiune în opera sa "Comentarii de bello gallico" despre locuitorii spațiului carpatodanubiano-pontic, precum și de la *Cicero*, contemporanul său, și *Sallustius* ce vorbește despre fluviul *Danuvius* și de neamul "cel aprig al Geților".

Mai putem menționa în acest sens și pe *Diodor din Sicilia* (primu secol î.e.n.), care amintește de înfrângerea provocată lui *Lisimah* de către *Dromichete*, atunci când a încercat să treacă Istrul pentru a supune pe

Geți, subliniind totodată înaltele virtuți războinice ale acestora. *Vergilius* apreciază în lucrarea sa "Georgice" modul de viață al populațiilor geto-dace, afirmând că: "un asemenea neam de oameni neînfrânți, își duc viața sub cele 7 stele".

Horatius, pe de altă parte, subliniază în "Ode" și în "Satire" pericolul pe care îl prezintă pentru Roma statul daco-get și descrie în același timp modul lor superior de cultivare a pământului.

Un poet latin ce poate fi revendicat și de istoria literaturii noastre naționale, este *Publius Ovidius Naso* exilat la Tomis în anul 8 și mort la 17 e.n. El se referă în scrierile sale "Tristia" și "Pontica" la Geții care se ocupau cu agricultura și creșterea animalelor, dând o înaltă apreciere calităților lor războinice, considerând în același timp că ei sunt un popor dur și neînfricat: "nulla Getis, tot gens est truculentior orbe".

Pompejus Trogus (prima jumătate a sec. III e.n.) descrie la rândul său înfrângerea suferită de generalul *Zapyrion*, guvernatorul Pontului, confirmat în această calitate de către Alexandru Macedon, intervenită din partea Geților, în luptele date în apropierea gurilor Dunării. Acest scriitor atin face prima mențiune în istorie despre faptul că "Daco-Geții constituiau o puternică forță militară și politică" fiind considerat un popor brav de prima mărime.

Nu putem trece cu vederea nici pe *Lucian din Samosata* (125-192 e.n.), care face referiri la superioritatea etică a Daco-Geților, vorbind de credința lor în nemurire cât și la zeul *Zamolxis*, accentuând totodată caracterul războinic și invincibil al acestui popor.

Supremele valori care au constituit premise ale forței lor de neînving, vor mai fi accentuate în mod cât se poate de evident și de *Caius Iulius Salinus* (sec. III e.n.) care ne relatează faptul că Daco-Geții se remarcă ca unul din cele mai destoinice popoare din continentul nostru, fiind animat de un suveran dispreț față de moarte, de care a dat dovadă în luptele de apărare a pământului străbun.

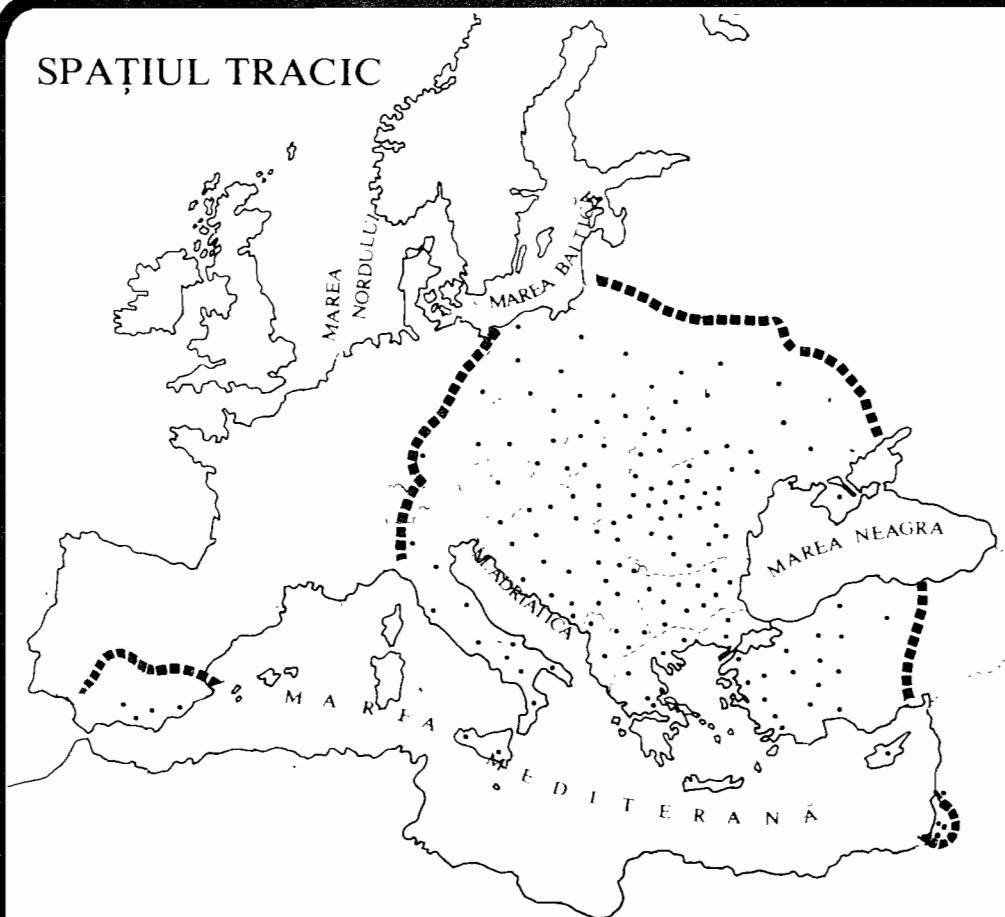
Pentru elucidarea problemelor fundamentale ale civilizației populațiilor daco-getice, așa cum se reflectă în istoriografia Europei antice, trebuie să ne referim și la forța creatoare pe care o va imprima creștinismul în conștiința acestui popor.

Vom invoca în acest sens relatările scriitorului latin *Auxentius din Durostorum* care a trăit în sec. IV, de origine daco-romană, devenind episcop de Durostorum sub împăratul Valens. În calitatea sa de discipol al lui *Ulfila*, cel care a tradus Biblia în limba gotică, vorbește de populațiile daco-romane ce locuiau în Dacia, argument pe care îl considerăm decisiv în enomenul continuității și permanenței strămoșilor în teritoriul din străbuni, fiind și primul autor ce utilizează denumirea de *Romania*, care este veche astfel de aproape două milenii.

Mențiuni speciale despre *Nicetas din Remesiana*, capitala *Daciei Meliterane*, ne sunt relatate de *Paulinus din Nola* (sec. IV), care dedică oemee în cinstea apostolului creștinismului în ținuturile locuite de strămoșii noștri.

(va urma)

SPAȚIUL TRACIC

Tracii sunt neamul cel mai numeros și mai răspândit din lume,
după cel al Indienilor (Herodot)

<i>Dan Popescu:</i> Considerații generale referitoare la inscripțiile din secolele III - IV din zona sud - vestică a Banatului, care atestă continuitatea	1
<i>Virgiliu Ștefănescu-Drăgănești:</i> Historical and socio-linguistic, implications of the existence of Latin linguistic borrowings in Wulfila's Bible (4th century A.D.)	8
<i>Paul Lucescu:</i> Civilizația daco-getică în contextul conștiinței istorice europene	13

NOI TRACII
Redactia: Via Larga 11, Milano

Direttore responsabile: Sabino d'Acunto
Direz. Foro Traiano 1/A Roma - Reg. Trib. Roma n. 17282 del 31.5.78
Rivista mensile - Spedizione in abbonamento postale gruppo terzo (70%)